

Vad menar Kyrkan med "huskyrkan"?

S:t Paulus använder ibland begreppet 'huskyrka' i sina brev men inte i den moderna betydelsen av "familjens kristna gemenskap" i hemmet, som vi vant oss vid. Han syftade egentligen till vad vi kallar "lokalkyrkan", alltså stiftet med sin biskop som de troendes liturgiska centrum. En av de tidiga kyrkofäderna, S:t Ignatius av Antiokia, pekade omkring år 107 på den viktiga länken mellan de trogna och biskoparna som apostlarnas efterträdare: "Låt gemenskapen samlas där biskopen är, för där Jesus är, där är också den katolska kyrkan" (*Kyrkan i Smyrna*, 8). Alla de tusentals "huskyrkorna" står på ett sätt alltså i förbindelse med stiftets biskop med sina präster och diakoner liksom alla de tusentals biskoparna står i förbindelse med den Heliga Stolen som är den levande Petrus' ämbete.

Trons, hoppets och kärlekens gemenskap

Konciliet betonar ändå den stora betydelsen av den kristna familjen som ett centrum för det dagliga livet som hämtar sin näring i den eukaristiska gemenskapen i den lokala församlingen. "Den kristna familjen visar upp och förverkligar den kyrkliga gemenskapen på ett särskilt sätt; därför ... bör den kallas *huskyrka*. Den är en trons, hoppets och kärlekens gemenskap; den har en enastående betydelse för kyrkan, något som framgår av Nya testamentet", sammanfattar Katolsk Kyrkans katekes (2204) med hänvisningar till Efesierbrevet (5: 21- 6:4), Kolosserbrevet (3: 18-21) och Första Petrusbrevet (3:1-7). Vi kan samtidigt lägga märke till att själva ordet "huskyrka" i vår mening inte används i dessa brev. Begreppet och verkligheten är alltså en senare utveckling som blir allt tydligare i Kyrkans olika dokument.

I kraft av äktenskapets sakrament, säger *Lumen Gentium*, "hjälpas makarna varandra ömsesidigt till helgelse genom det äktenskapliga livet och genom att ta emot barnen och fostra dem" (LG 11). Ur denna gemenskap föds

familjerna som bildar Kyrkans och samhällets "urceller". Och *Lumen Gentium* ger sedan familjerna deras kyrkliga karaktär när det sägs: "Hemmet är nu liksom en kyrka där föräldrarna skall vara de första trons förkunnare för sina barn, genom ord och föredöme, och där de skall ta vård om varje barns egen kallelse, men med särskild omsorg om denna är en andlig", det vill säga om barnet visar tecken att vilja välja ett liv med Jesus som gudsvigd.

De civila skilsmässorna

Kyrkan i världen av i dag (*Gaudium et Spes*) uppmanar alla, prästerna, vetenskapliga institutioner, specialister inom biologi och medicin, myndigheter och olika former av familjeföreningar, att "bemöda sig att effektivt främja äktenskap och familj" (GS 52). Svårigheterna kan förefalla oöverstigliga redan från början då det civila skilsmässoinstrumentet undergräver äktenskapets ouplöslighetskaraktär. Både Leo XIII (*Rerum novarum*, 1891) och Pius XI (*Casti Connubii*, 1930) varnade hela samhället för en sådan utveckling där äktenskap ingås utan tillräcklig förberedelse och förståelse för innebörden i ett liv tillsammans tills döden skiljer åt och "i nöd och lust". Utvecklingen i vår egen tid, också bland katoliker, är djupt oroande då de äkta paren alltför ofta sviktar i sina ömsesidiga förpliktelser och söker lösningar utanför den kyrkliga synen på det sakramentala förbundet mellan makarna.

Huskyrkorna i mission

Av just dessa skäl och erfarenheter, som i hög grad diskuterats under Familjesynoden 2014-2015 i Rom, kan just "huskyrkorna" bli den väg familjerna i högre utsträckning kan börja vandra för att förbli trogna sin kallelse i en alltmer sekulariserad social miljö. Det kan inte råda någon tvekan om hur känslig och svår denna fråga blir för familjerna när skolan i många länder så totalt förkastar kristendomen som samhällets grundval och indoktrinerar den ideologiskt. "Huskyrkorna" blir i själva verket missionärer i avkristnade länder. Och de bör i sin missionsuppgift känna sig stå på sanningens grund och inse att de har viktiga bidrag att ge till hela samhällsväven som gifta med ett livslångt engagemang mellan man och kvinna som är exklusivt för dem och som har kraften genom Guds heliga Ande att övervinna alla svårigheter och växa i den personliga kommunionen med varandra.

Kommunionen med Jesus

Kraften och nåden att hålla ihop och till och med komma varandra närmare genom prövningar finns alltid. Jesu överger ingen. "Jag är vinstocken", säger han, "ni är grenarna" (*Joh 15:5*). Hela Treenigheten verkar effektivt i familjerna, eftersom Jesus "är den sanna vinstocken, och Fadern vinodlaren" (*Joh 15:1*). Utan inympningen på vinstocken är vi däremot ensamma och försvagade men som "grenarna" står vi i "levande kommunion med Jesus Kristus och med varandra" (Påven Benedikt XVI, audiensen 22 september, 2011).

Den "naturliga" äktenskapen

Alla är i det naturliga äktenskapet ändå bundna av den naturliga lagen – förbundet man och kvinna gäller *människan*, med särskild förståelse för de kristna som lever i ett sakrament instiftat av Herren själv. Men också de "naturliga äktenskapen" måste alltså i grunden levas på samma sätt som de "sakramentala äktenskapen" eftersom Guds ord till människan som sin avbild uttalats till alla innan Inkarnationens mysterium införlivar de giftas liv i Kyrkan som Kristi kropp. "Ty också naturrätten uttrycker Guds vilja, och att troget åttlyda denna är nödvändigt för människornas eviga frälsning", säger påven Paulus VI i encyklikan *Humanae Vitae*, 1:4 (Tolkningen av morrallagen).

"Huskyrkornas" mission vänder sig därför också till alla icke kristna äktenskap i kraft av skapelseberättelsen och kan inte se dem som "utanför den gudomliga lagen". Därför gör samhället fel som upplöser fastheten och den livslånga troheten i mans och kvinnas liv på jorden, men de kristna "huskyrkorna", som skall vara en den äkta kärlekens verkliga plantskolor, gör rätt när de väljer att fullfölja sin kallelse genom exemplets mission till de sekulariserade mänskliga gemenskapsformerna i vår tid. De följer Bibelns undervisning som säger, "Detta är Guds vilja: att ni skall bli heliga" (*1 Thess 4:3*).

Påven Pius XI skriver med anledning av detta i *Casti Connubii*, n:r 80 (1930): "Bara i ljuset av blotta förnuftet och särskilt om historiens äldre dokument undersöks, om det osvikliga enkla samvetet tillfrågas och alla folkslags seder och institutioner undersöks, är det tillräckligt uppenbart att det finns en viss helighet och religiös karaktär också i den rent naturliga föreningen

mellan man och kvinna, ”inte något som tilläggs av slumpen utan som är inneboende, inte påtvingad av människor utan som en del i saker och tings natur”, eftersom det har ”Gud som sitt upphov och redan från början varit ett förebådande av Guds Ords inkarnation.” (Leo XIII, Encyklikan *Arcanum*, 10 februari 1880).

”Det som Gud har fogat samman, får människan alltså inte skilja åt”

Det förefaller alltså säkert att Kyrkan visserligen främst undervisar de döpta om äktenskapet, dess ouplöslighet och dess sakramentala karaktär, men också vänder sig till varje man och kvinna som förenas för att leva tillsammans och som eftersträvar att få barn. Skilsmäsoinstitutet, om det inte gäller skenäktenskap, är alltså till skada, inte bara för de döpta utan i lika hög grad för dem som inte känner Kristus, eller som känner Honom men ändå inte väljer att följa den nya Lagen i Honom (*Matt 19:6*: ”Det som Gud har fogat samman, får människan alltså inte skilja åt”).

Och vem kan i dag ärligt påstå att livet har blivit friskare, enklare eller friare när familjens institution ”fördunklas av månggifte, skilsmäsoepidemier och s.k. fri kärlek” (*GS I: 47*)? Har ”liberaliseringen” från kristendomens fasta och bestående normer egentligen varit till människornas bästa? Eller har den i själva verket mer bidragit till nya former av lidande och olycklig val med sociala och ekonomiska konsekvenser?

Kärlek och ansvar

Temat ”huskyrka” återkom ständigt i de möten Johannes Paulus II hade i hela världen med familjerna. I hela sitt prästerliga liv ägnade han sig åt *den mänskliga kärleken* och dess förutsättningar och ibland allvarliga problem. När han var biskop i Krakow skrev han boken ”Kärlek och ansvar” (Krakow, 1960; på svenska 1979, Brombergs förlag) som sammanfattade hans undervisning i ämnet kärlek och sexualmoral vid Lublins katolska universitet 1958-1959. Detta verk betraktas av många som en av 1900-talets klassiker.

Liksom Kyrkan i allmänhet var han också medveten om de beklagliga inre dolda sidorna av ”huskyrkan” som skydd och maskering för våld, också sexuellt våld, inom äktenskapen. Dessa svåra missförhållanden är inte bara parens problem utan också ett pastoralt problem för Kyrkan som hon

måste ta på största allvar, liksom hon måste ta den dolda pedofilin i Kyrkan på största allvar. Kyrkan får inte längre tillåta en "tystnadens kultur" i allt som allvarligt kränker respekten för varje människas av Gud givna värdighet. Allra värst är det när kristna legitimerar ett ovärdigt dominerande beteende i familjerelationer med Bibelns egna ord, t.ex. "Ni kvinnor, foga er efter era män som efter Herren" (Ef 5:22). Hur relationerna mellan man och kvinna är i äktenskapet enligt är och skall förstås, har Pius XI noggrant förklarat i *Casti Connubii* (23, 24):

Påven Pius XI

"Denna äktenskapliga tro, som S:t Augustinus så träffande kallar "kyskhetens tro", blommar ut friare och vackrare och ädlare när den har sin rot i den bördiga jord som kännetecknar mannens och hustruns kärlek och som genomsyrar det äktenskapliga livets alla plikter och intar hedersplatsen i det kristna förbundet mellan de två. Ty den äktenskapliga tron kräver att man och hustru kommer samman i en särskilt helig och ren kärlek, inte som äktenskapsförbrytares kärlek utan så som Kristus älskade Kyrkan. Aposteln har lagt grunden för denna föreskrift när han sade: "Ni män, älska era hustrur så som Kristus älskat Kyrkan", den Kyrka han med gränslös kärlek bara omslöt för det goda han sökte för sin Bruds skull och inte till fördel för sig själv. Den kärlek som vi då talar om vilar inte på ögonblickets övergående lust eller bara på behagliga ord, utan på hjärtats djupa beröring som uttrycker sig i handlingar, eftersom gärningar är beviset på kärlek. Detta yttre uttryck för kärleken i hemmet kräver inte bara ömsesidig hjälp utan måste gå längre; det grundläggande syftet måste vara att mannen och hustrun hjälper varandra dag för dag i att forma sig själva fullkomligt i det inre livet, så att de genom sitt partnerskap i livet mer och mer växer till i dygd och framför allt att de kan växa i sann kärlek till Gud och medmänniskan som "hela lagen och profeterna beror på." Ty alla människor kan och bör, under alla förutsättningar och i alla tänkbara hedervärda levnadsförhållanden, efterlikna det mest fullkomliga exemplet på helighet som läggs fram för människan av Gud, nämligen Kristus vår Herre, och genom Guds nåd nå fram till fullkomlighetens höjdpunkt så som många helgons föredöme är beviset på" (CC 23).

Påven fortsätter i följande paragraf:

"Detta ömsesidiga sammangjutande av man och hustru, denna fast bestämda ansträngning att hjälpa varandra till fullkomlighet, kan i högst verklig mening sägas vara, som den romerska katekesen också undervisar, det huvudsakliga

skälet till och syftet med äktenskapet, under förutsättning att äktenskapet inte bara uppfattas restriktivt som instiftat för den rätta konceptionen och fostran av barnet, utan i vidare bemärkelse som en livsvävnad som makarna utbyter med varandra i dess helhet och är delaktiga i (CC 24)".

Påven S:t Johannes Paulus II

'Den äktenskapliga gemenskapen'

Hela sin syn på den kristna "huskyrkan" som nyskapande gemenskap utvecklade Johannes Paulus II i "Om den kristna familjens roll i den moderna världen" (*Familiaris Consortio*, på svenska 2015, Veritas förlag). I kapitlet "Familjens gemenskap i vidare mening" säger han följande:

"Den äktenskapliga gemenskapen utgör den grund på vilken familjens gemenskap i vidare mening byggs – mellan föräldrar och barn, bröder och systrar sinsemellan, med släktingar och andra medlemmar av hushållet.

Denna gemenskap har sin grund i köttets och blodets naturliga band, och den växer till sin speciella mänskliga fulländning då ännu djupare och rikare andliga band skapas och mognar: den kärlek som besjalar relationerna mellan de olika familjemedlemmarna är den inre kraften som formar och ger liv åt familjen i sig och dess gemenskap.

Den kristna familjen är också kallad till att erfara en ny och nyskapande gemenskap som bekräftar och fulländar den naturliga och mänskliga gemenskapen. Nåden från Jesus Kristus, "den förstfödde bland många bröder", är i själva verket till sin natur och inre dynamik "en broderlig nåd", som den helige Thomas av Aquino kallar den. Den Helige Ande, som utgjuts när sakramenten firas, är den levande källan och outtömliga näringen för den övernaturliga gemenskap som samlar de troende och sammanlänkar dem med Kristus och med varandra i Guds Kyrkas enhet. Den kyrkliga gemenskapen uppenbaras och förverkligas på ett speciellt sätt i den kristna familjen, och av denna anledning kan och skall den kallas "huskyrkan".

Alla familjens medlemmar, var och en efter hans eller hennes förmåga, har nåden och ansvaret att dag för dag bygga upp personernas gemenskap så att familjen blir "en mänskligt berikande skola": detta sker där det finns omsorg för och kärlek till de små, de sjuka och de gamla; där man gör ömsesidig tjänst varje dag; där man får del av varandras tillgångar, glädjeämnen och sorger.

Grundläggande tillfällen för att bygga upp en sådan gemenskap är de meningsutbyten som sker i samband med barnens uppfostran, då var och en både ger och tar emot något. Av kärlek till och respekt och lydnad mot föräldrarna, ger barnen sitt speciella och oersättliga bidrag till uppbyggnaden

av en verkligt mänsklig och kristen familj. Detta underlättas om föräldrarna utövar sin auktoritet — som de inte får göra avkall på — som en sann och riktig "tjänartjänst", det vill säga, som en tjänst för deras barns mänskliga och kristna välbefinnande, och i synnerhet som en tjänst ämnad att hjälpa dem att uppnå en verkligt ansvarsfull frihet. Denna uppbyggnad underlättas också om föräldrarna upprätthåller en levande medvetenhet om den "gåva" som de hela tiden får ta emot från sina barn.

Familjegemenskapen kan bara bevaras och fulländas i en anda av uppoffringar. Den kräver, i själva verket, en beredvillig och generös öppenhet av alla och envar till att vilja förstå, ha tålmod, förlåta och försonas. Det finns ingen familj som inte vet hur själviskhet, oenighet, spänningar och konflikter gör häftiga angrepp på den egna gemenskapen, och ibland ger den dödsstöten. Ur sådant uppstår de många och skiftande formerna av motsättningar i familjelivet. Samtidigt kallar fridens Gud varje familj till "försoningens" glädjrika och förnyande erfarenhet, det vill säga, återupprättad gemenskap, återställd enhet. I synnerhet genom deltagande i försoningens sakrament och i Kristi kropps festmåltid, erbjuds den kristna familjen nåden och ansvaret att övervinna motsättningarna och att sträva mot den fulländade gemenskap som Gud önskar, och på så sätt leva upp till Herrens brinnande önskan: "att de alla skall vara ett" (*Gravissimum Educationis*, 3) (FC 21).

Öppenhet – inte isolering

Det är viktigt att grupperingar av kristna som vill inspirera varandra och stödja varandra för att komma Gud närmare och växa i tron, hoppet och kärleken inte isolerar sig inom gruppen och till slut bildar, inte bara olika former av "huskyrkor", utan i praktiken egna små församlingar. Alla måste vara öppna för alla och hämta sin andliga näring där Jesus finns. Och var det sker, pekade vi på i början: "Låt gemenskapen samlas där biskopen är, för där Jesus är, där är också den katolska kyrkan" (S:t Ignatius av Antiokia, *Kyrkan i Smyrna*, 8).

Påven Franciskus

Ett underbart exempel på denna öppenhet mot Gud och mot varandra har vi fått i Påven Franciskus vädjan vid avslutningen av Världsfamiljemötet 2015. Vi återger hans predikan över tre viktiga texter i Bibeln i dess helhet och i översättning:

'Var öppna för kärlekens mirakler för familjerna'.

4 Mos 11:25-29; (Ps 19:8,10, 12-14), Jak 5:1-6;

Mark 9: 38-43, 45, 47-48.

”Guds ord överaskar oss i dag med starka och tankeväckande bilder. Bilderna utmanar men fyller oss också med entusiasm.

I den första läsningen säger Josua till Moses att två av folkets medlemmar profeterar och talar Guds ord utan att ha fått det i uppdrag. I evangeliet säger Johannes till Jesus att lärjungarna hindrat någon från att driva ut onda andar i Jesu namn. Det är här vi kan bli förvånade eftersom både Mose och Jesus förebrår dem som står dem närmast för att vara så trångsynta! Om det bara vore så att alla kunde vara Guds ords profeter! Om ändå alla kunde göra underverk i Guds namn!

Jesus blev fientligt bemött av dem som inte accepterade det han sagt och gjort. Att han var öppen för många mäns och kvinnors rättframma och uppriktiga tro tyckte de var oacceptabelt därför att de inte hörde till Guds utvalda folk. Lärjungarna själva agerade i god tro. Men frestelsen att bli upprörd därför att Gud i sin frihet låter regn falla över rättfärdiga och orättfärdiga utan åtskillnad (*Matt 5:45*) och tar steget förbi det byråkratiska, det myndiga och de inflytelserika kretsarna, hotar trons autenticitet. Alltså måste man ta kraftfullt avstånd från det.

Så fort vi insett detta, kan vi förstå varför Jesu ord om att göra ’skandal’ varit så starka. För Jesus är det verkligen oacceptabla och skandalösa det som bryter ner tilltron till hur Anden verkar.

Fadern vill inte överträffas i generositet och fortsätter att sprida sädeskornen. Han sprider kornen genom sin närvaro i vår värld ty ”detta är kärleken: inte att vi har älskat Gud utan att han har älskat oss” (*1 Joh 4:10*). Denna kärlek ger oss djup visshet. Vi är eftersökta av Gud. Han väntar på oss. Det är i denna tillit som lärjungarna uppmuntrar, stöder och ger näring åt alla goda ting som sker runt omkring dem. Gud vill att alla hans barn är med på Evangeliets fest. Jesus säger, ”Håll inte tillbaka det som är gott, hjälp det i stället att växa!” Att uppväcka tvivel på Andens verk och ge intryck av att något sådant inte kan hända bland dem som ”inte hör till gruppen”, eller, ”de som

inte är som vi”, är en farlig frestelse. Det inte bara blockerar omvändelsen till tron utan förvränger tron!

Tron öppnar “fönstret” för den närvarande och verksamma Anden. Det visar att heligheten precis som lyckan alltid avspeglas i små gester. ”Den som ger en bågare vatten att dricka därför att ni tillhör Kristus – sannerligen, han skall inte gå miste om sin lön”, säger Jesus (*Mk 9:41*). Det är sådana små gester vi lär oss hemma i familjen. De går upp i allt annat men de förändrar dagen. Vi ser det hos våra mammor, mor- och farmödrar, pappor och far- och morfäder, hos barnen. Det är små tecken på värme, tillgivenhet och medlidande. Som den varma måltiden vi ser fram emot på kvällen, det tidiga morgonmålet som väntar den som ska iväg till arbetet tidigt. Vardagliga tecken. Som välsignelsen innan vi lägger oss, kramen när vi kommer hem från en dags tungt arbete. Kärleken visar sig i det lilla, i den enkla vardagliga uppmärksamheten som ger hemkänslan. Tron växer när den är levande och formas av kärleken. Det är så hemmen blir hemkyrkor, den rätta platsen för tron att bli levande och livet att bli tro.

Jesus säger till oss att vi inte ska hålla igen på dessa småmirakler utan förvänta oss dem och sprida dem. Han ber oss vandra genom det vanliga livet som det är och locka fram alla dessa små kärlekstecken som påminner om att han lever och handlar mitt i vår värld.

Låt oss alltså fråga oss själva hur vi försöker leva på det sättet hemma och i samhället. Vilken sorts värld vill vi lämna efter oss till barnen (jfr *Laudatio Sí*, 160)? Vi kan bara inte svara på frågorna ensamma. Det är Anden som ställer oss inför frågorna och vill att vi besvarar dem i den stora mänskliga familj vi tillhör. I det gemensamma huset får det inte längre finnas sådant som delar upp oss och steriliserar oss.

Den omedelbara utmaningen att värna om hemmet fordrar samtidigt att vi anstränger oss att hålla ihop hela den mänskliga familjen i strävandet mot en hållbar och helgjuten utveckling, för vi vet att saker och ting kan förändras (jfr *ibid.*, 13). Må våra barn i oss se modeller och incitament till gemenskap. Må våra barn se att vi som män och kvinnor har förmågan att tillsammans med andra få den goda säden som Fadern utsått att bära riklig frukt!

Jesus säger till oss, med skärpa men också med tillgivenhet, "Om nu redan, ni som är onda, förstår att ge era barn goda gåvor, skall då inte Fadern i himlen ge helig Ande åt dem som ber honom?" (Lk 11:13). Hur stor vishet döljs inte i dessa korta ord! Visserligen har vi mänskliga varelser inte mycket att visa upp vad gäller hjärtats godhet och renhet. Men Jesus vet att vi när det gäller barnen kan vara gränslöst generösa. Därför försäkrar han oss: om vi bara har tro, ger Fadern oss sin Ande.

Vi kristna, Herrens lärjungar, ber världens familjer att hjälpa oss! Hur många av oss är inte här för detta firande! Det är något profetiskt i sig självt, ett slags mirakel i dagens värld. Om bara alla var profeter! Om bara vi alla kunde vara öppna för kärlekens mirakler för världens familjers skull, och så komma över det skandalösa i en trångsynt, småaktig kärlek som sluter sig i sig själv och är otålig när det gäller andra!

Och hur vackert skulle det inte vara om vi överallt och på andra sidan våra gränser kunde uppskatta och uppmuntra denna profetia och detta mirakel! Vi förnyar vår tro på Herrens ord som inbjuder trogna familjer till denna öppenhet. Det inbjuder alla de som vill vara delaktiga i mannens och kvinnans förbundsprofetia som föder liv och uppenbarar Gud!

Alla som vill sätta en familj till världen som lär barnen att hänföras av varje gest som syftar till att övervinna det onda – familjer som visar att Anden lever och verkar – kommer att möta vår tacksamhet och uppskattning. Vilken familj, vilket folk, vilken region eller religion de än tillhör! Må Gud ge oss alla, som Herrens lärjungar, nåden att bli värdiga den hjärtats renhet som inte väcker skandal i evangeliet".

Översättning till svenska av den officiella engelska översättningen av påven Franciskus predikan 26 söndagen under året (II) som avslutade Världsfamiljemötet 2015 (Göran Fäldt, Katolska Utskottet för Äktenskap och Familj).

Läs mer: <http://www.ncregister.com/daily-news/as-wmof-2015-ends-pope-appeals-be-open-to-miracles-of-love-for-families/#ixzz3n7Pn4vLY>

✠

Diakon Göran Fäldt,

Heliga Familjens Högtid, 2015